

SLOVENSKÁ ŠTATISTIKA a DEMOGRAFIA

SLOVAK STATISTICS
and DEMOGRAPHY

3/2015

ročník/volume 25

Recenzovaný vedecký časopis so zameraním na prezentáciu moderných štatistických a demografických metód a postupov.

Scientific peer-reviewed journal focusing on the presentation of modern statistical and demographic methods and procedures.

Článok/Article: 12

Typ článku/Type of article: názory/opinions

Strany/Pages: 110– 112

Dátum vydania/Publication date: 15. júl 2015/July 15, 2015

Názory/Opinions

UNIVERZITA TRETIEHO VEKU – POSLANIE, VÝZVY, PERSPEKTÍVY**UNIVERSITY OF THE THIRD AGE – MISSION, CHALLENGES, PERSPECTIVES**

Rok 2012 vyhlásený za Európsky rok aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami otvoril okrem iného aj diskusiu o úlohe seniora v spoločnosti. Prostredníctvom príkladov dobrej praxe sa prezentovali rôzne úspešné a fungujúce aktivity, rozprávalo sa o rôznych podobách starnutia, hľadali sa nástroje, modely či schémy podporujúce dôstojné starnutie. Častejšie ako inokedy sa spomínalo aj seniorské vzdelávanie a inštitút univerzity tretieho veku, jeho poslanie, prínos pre spoločnosť i jedinca, perspektívy ďalšieho rozvoja. Žiaľ, po skončení európskeho roku aktívneho starnutia intenzita diskusie poklesla a spoločnosť opäť zabúda na potenciál, ktorý v seniorskom vzdelávaní má.

Univerzity tretieho veku sa od roku 1990 úspešne etablovali v systéme ďalšieho vzdelávania na Slovensku. Do dnešného dňa sa tak pätnásť univerzít a vysokých škôl v Slovenskej republike postupne zaradilo medzi tisíce inštitúcií na celom svete, ktoré napĺňajú poslanie spoločensky zodpovednej organizácie aj prostredníctvom svojich univerzít tretieho veku.

Dvadsaťpäťročná skúsenosť je už zárukou vyzretého jedinca, ktorý prekonal detské choroby a postupne dozrieva na silného a zodpovedného partnera. Pre mnohých starších ľudí sa štúdium na univerzite tretieho veku stalo neodmysliteľnou súčasťou ich života. Motivácia je rôzna, vždy však predstavuje stimul na ďalší osobnostný rozvoj, prevenciu proti samote, depresii, „zleniveniu“ tela i ducha, čo z dlhodobého hľadiska šetrí náklady na zdravotné i sociálne služby. Je skutočným nástrojom na aktívne starnutie.

Univerzity tretieho veku ponúkajú občanom starším ako 45 rokov jedno-, dvoj- alebo trojročné záujmové štúdium z rôznych oblastí spoločnosti. Kombináciou lektorov z praxe i univerzitného prostredia tak študenti seniori získavajú portfólio najnovších informácií z rôznych vedných odborov. História, právo, zdravý životný štýl, umenie, psychológia, sociológia, počítačová a finančná gramotnosť, jazykové vzdelávanie a mnoho ďalších oblastí poznania sa v rôznych podobách objavuje takmer na všetkých univerzitách tretieho veku. Cieľom celého procesu však nie je vychovávať odborníkov profesionálne sa venujúci študovanej oblasti. Cieľom univerzít tretieho veku je vychovávať informovaných občanov, ktorí vďaka získaným životným i profesijným kompetenciám obohateným o aktuálne trendy majú pre spoločnosť obrovskú hodnotu a perspektívu. Skrývajú v sebe úžasný potenciál, ktorý je však niekedy potrebné podkryť a ďalej podporovať. A to je poslanie univerzít tretieho veku.

Na pôde univerzity sa senior vníma nie ako pasívny príjemca pomoci, ale ako aktívny, zodpovedný a kreatívny nositeľ vedomostí a zručností. Systematicky je,

pravdaže, potrebné pripomínať mu nevyhnutnosť vzdelávať sa, neustále rozvíjať svoje osobnostné a spoločenské zručnosti, aj v staršom veku plánovať ďalší život. Vzdelávacie programy či diskusie na univerzitách tretieho veku zamerané na témy zo psychológie a sociológie ponúkajú starším učiacim sa možnosť učiť sa počúvať, komunikovať s mladšou generáciou a akceptovať ju. Univerzitné či komunitné partnerstvá, také nevyhnutné pre ďalší rozvoj, vytvárajú reálny vzdelávací i pracovný priestor na plnohodnotné členstvo v tíme všetkým bez ohľadu na vek.

Čoraz väčšiu časť študentov univerzít tretieho veku tvoria seniory, ktorí nemajú času nazvyš. Sú aktívni v iných organizáciách, majú množstvo koníčkov, venujú sa rodine a niektorí ešte i práci. Ich devízou je ochota nielen prijímať, ale i odovzdávať skúsenosti a znalosti. Ak sa správne nasmerujú vzdelávacie aktivity, využije sa potenciál seniorského vzdelávania, ktoré už nie je len zábavou a krátením si dlhej chvíle, výsledok celého tohto procesu môže najmä vo vekovej skupine 60+ smerovať k dobrovoľníctvu. Nielen v sociálnej oblasti, ale i v oblasti ďalšieho vzdelávania (senior ako lektor svojich rovesníkov, senior ako lektor v školskej družine), v kultúre (senior ako sprievodca, senior ako redaktor časopisu). Seniory takto darujú múdrosť, radosť zo života, lásku a čas. Prebiehajúce i ukončené dobrovoľnícke aktivity vo vzdelávaní starších jednoznačne potvrdzujú správnosť tohto smerovania a ich realizácia je vždy silným zážitkom pre všetky zúčastnené strany.

Zvyšujúci sa vek odchodu do dôchodku prináša so sebou aj nutnosť systematicky rozvíjať nielen profesijné znalosti a zručnosti zamestnancov, ale aj ich kľúčové kompetencie. Tie majú všeobecnejší charakter, sú trvácnejšie a v spojení s odbornými vedomosťami umožňujú pružne reagovať na rýchlo sa meniaci a úzko prepojený svet. Ak vychádzame z ôsmich kľúčových kompetencií pre celoživotné vzdelávanie, môžeme konštatovať, že komunikácia staršej generácie v materinskom jazyku, jej kultúrne povedomie, matematická, spoločenská a občianska kompetencia je väčšinou na vysokej úrovni. Digitálne znalosti a zručnosti, komunikácia v cudzom jazyku, schopnosť učiť sa, podnikáť a inovovať sa však s pribúdajúcimi rokmi oslabuje, resp. „zastaráva“. U mladej generácie nastupujúcej do práce je to presne naopak. Vekový priemer pracovných tímov sa bude zvyšovať, čo môže negatívne ovplyvniť dynamiku práce. Zväčšujúca sa rozdielnosť v ovládaní kľúčových kompetencií môže viesť k prehĺbeniu medzigeneračných rozdielov, ktoré môžu vyvolať nároky na finančné ohodnotenie rozdielných pracovných výkonov mladých a starších zamestnancov. Jedno z riešení tejto situácie ponúka kompetenčné vzdelávanie generácie 45+ zamerané na zručnosti pre trh práce, o ktoré môžeme a vieme rozšíriť štúdium na univerzitách tretieho veku. Práve prienik akreditovaných študijných odborov vysokých škôl, ďalšieho a seniorského vzdelávania je optimálnym odrazovým mostíkom a pri záruke odbornosti optimálnou reakciou na demografické zmeny. Prijemné prostredie univerzít tretieho veku, ústretoví lektori, koordinátori, ako aj dobré vzťahy medzi študentmi pomôžu odbúrať počiatočné bariéry a úspešne tvoriť model kompetenčného vzdelávania na univerzitách. Prostredníctvom príkladov dobrej praxe môžu univerzity tretieho veku prezentovať starším učiacim sa ako nositeľov kreatívneho potenciálu, ktorí pri správnom vedení dokážu na trhu práce vytvárať hodnoty a prispievať k rozvoju spoločnosti.

Možno pre niektorých vzniká dilema, či senior nemá právo oddychovať, venovať sa sebe a svojim koníčkom. Veď pracoval celý život. Je to tak. Našou úlohou a povinnosťou je však vytvárať a podporovať možnosť starších ľudí žiť nezávislý život tak dlho, ako je to možné. Voľba cesty je na jednotlivcovi. Nesmieme zabúdať, že

aktívne starnutie neznamená len lepší prístup k vzdelávaniu a jeho lepšie zacielenie. Je dôležité zdôrazniť, že toto všetko musí byť podmienené systematickým zvyšovaním statusu seniora, a to najmä v zmysle jeho ekonomickej nezávislosti.

Ing. LUCIA HREBEŇÁROVÁ, PhD.

Autorka je riaditeľkou Ústavu celoživotného vzdelávania Žilinskej univerzity v Žiline a prezidentkou Asociácie univerzít tretieho veku na Slovensku.